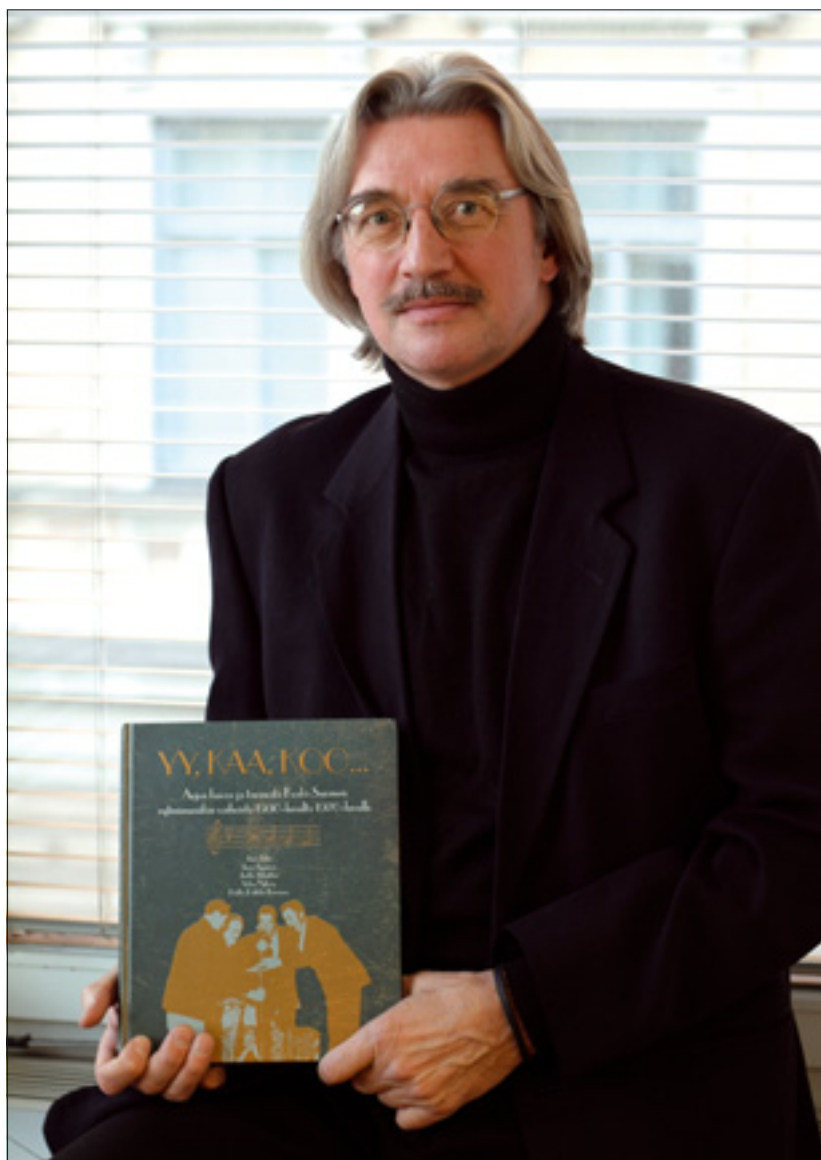

Muusikkojen liiton tunnustuspalkinnon 2005 saanut Veikko Nyberg:

“EI MUSIIKISTA IRTI PÄÄSE”

Haastattelu: Pekka Nissilä

Suomen Muusikkojen Liitto ry:n tunnustuspalkinnon liiton toimintapiirissä ansioituneelle henkilölle sai joulukuussa 2005 Veikko Nyberg ainutlaatuisesta maakunnallisesta tallennusprojektistaan.

Palkinnon myöntämisen perusteena oli **Veikko Nybergin** keskeinen toiminta tuottajana viime vuosien mittavissa julkaisuhankkeissa, joissa on laajasti kartoitettu ja tallennettu keskiuomalaista rytmimusiikin historiaa kirjan sekä kahden äänitteen muodossa. Nybergillä on muusikkona pitkä omakohtainen kokemus maakuntansa musiikkielämästä; hän aloitti soittamisensa Jyväskylässä 60-luvun kitarabändeissä.

Miten tulit lähteneeksi tällaiseen historiikkituotantoon?

"Niin kuin useasti käy, lähti tämäkin projekti käyntiin itsekäistä syistä. Olen aloittanut kitaristina rautalankabändissä vuonna 1962, ja alun perin halusin tehdä yhteenvetävän tallenteen omista nauhoitustistani. Rupesin keräämään materiaalia, ja nopeasti alkoi itää ajatus, että voisin saada aikaan jotain muutakin kuin vain koosteen itselleni. *Nights of the sixties* -kokoelma on tämän vaiheen tulosta.

Sain puhuttua työryhmään koulukaverini **Jussi Jäppisen**, joka on ansioitunut jyväskyläinen graafikko. Tuplalevyn mukaan tuli 40-sivuinen teksti- ja kuvavihko. *Sixties*-kokoelma saatiin toteutettua vuonna 1998, ja sen jälkeen pidin sellaisen huilausvuoden. Silloin aloin miettiä, mitä meillä oli ennen 60-luvun pop-bändibuumia. Kirjaa rytmimusiikin laajemmasta näkökulmasta aloin tehdä sitten vuonna 1999, eli koko projekti on vienyt seitsemän vuotta.

Yy-kaa-koo-kokonaisuus on maakunnan historiaa; aikaperiodina se, että muusikot jotka koosteella soittavat ovat vielä olemassa. Soitto alkaa siis noin vuodesta 1935 ja vie noin vuoteen 1975. Siitä musiikki lähti laajenemaan niin mooneen suuntaan, että se ei enää pysynyt tällaisten harrastelijoiden käsissä, vaan puhutaan jo varsinaisesta musiikin tuottamisesta. Mutta tässä ollaan vielä ikään kuin elävässä kansanperinteessä kiinni! Näin on asia rytmimusiikin kehityksessä Keski-Suomessa siis tapahtunut."

Toiminta on ollut varsin aktiivista, ja sivuilta löytyy monia

"Tämähän lienee jo maailmanlaajuisestikin melko ainutlaatuista, että vuonna 1954 äänitetään teräslankanauhurilla suomalaisessa maakunnassa jotain paikallisen yhtyeen keikkaa."

tuttuja nimiä.

"Siellä on tosi vahvasti musiikkiin sitoutuneita ihmisiä. Kun mennään 40–50-luvuille, muutamien henkilöiden meriittejä musiikin alalta löytyy kahden sivun verran. Ja on muistettava, että useimmat tekivät musiikkia normaalin päivätyön ohessa.

Noista 60-luvun kitarabändeistä nousi sitten jo monikin soittaja päätoimiseksi, se oli ilmiönä jo niin iso. Kyllähän siihen suhtauduttiin ohimenevänä muotina, mutta aika näytti toisin. Solistipuolelta ovat esimerkkeinä *Yy-kaa-koo* -levyllä ensimmäiset tallenteet niin **Ritva Oksaselta** kuin **Anita Hirvoseltakin**. Ritvan esitys on vuodelta 1956 ja Anitan puolestaan vuodelta 1963, jolloin hän oli 17-vuotias. Ketään ei ole kuitenkaan nostettu muista poikkeavasti esiin, kaikki menevät samalla fontilla.

Kun nyt ajattelen asiaa eteenpäin, niin kyllä historia on tässä muodossaan selkeältä osaltaan tuossa. Jyväskylässäkin tuli kitarabändien kauden päättymisen jälkeen 70-luvun taitteessa hiljaisempi kausi. Pitää mennä uuden aallon aikaan, Se-yhtyeeseen, ja se onkin jo äänilevyjen aikaa – tuottamisen aikaa, niin kuin sanoin."

Aikarajaus on kyllä loogisesti perusteltu. Materiaalin olo-muoto oli varmasti erittäin vaihteleva?

"Jo *Sixties*-kokoelman parissa tuli esiin sellainen tekninen pulma, että vaikka nauhoituksia löytyi, ei ollut niinkään

varmaa löytyykö sopivia nauhureita, joilla niitä soittaisi, ja toimivatko nopeudet ja niin edelleen. Äänityksiä on monona, stereona, neliraitana...

Hukkaprosentti oli projektissa valtava. Sain esimerkiksi yhdeksän kelanauhan satsin, josta kuuntelun jälkeen jäi ehdolle kolme–neljä esitystä, ja niistä levyille päätyi yksi. Mukanahan on myös jonkin verran aikanaan julkaistuja levyjä, joita voidaan kuitenkin pitää tällaisina 'unohdettuina'. Äänitteitä ei ole mitenkään erityisesti korjattu, vaan halusimme siltäkin osin autenttisuutta mukaan."

Löysit mainioita aateveljiä ja -sisaria mukaan tekemiseen.

"Työryhmässä oli enemmän kuin tärkeitä henkilöitä Jäppisen Jussin lisäksi äänittäjä **Seppo Niemi**. Kirjassahan on toistakymmentä kirjoittajaa; minä tein vain rungon, ja sitten katsottiin mistä kukin kirjoittaa. Editoinnissa olin myös vahvasti mukana. **Pirkko Rahkila-Rissanen** on erityisesti mainittava mukana eläneenä; hän teki paljon haastatteluja ja hoiti muutakin arkistomateriaalia.

Ikinä en olisi muuten osannut kuvitella, että vanhana popparina laittaisin tällaisen levyn ja kirjan kanteen tangobändin kuvan, mutta kun oli *niin* hyvä kuva! Aikanaan ei samaan baariin mahduttu, mutta niin se aika muuttuu. Sukupolvien kuilu oli niin hirveä kun olla voi. Itse aloin soittamisen siis rautalangan aikaan, sen ison jazzbuumin jälkeen; rock 'n roll ei yltänyt Suomes-

"Ikinä en olisi muuten osannut kuvitella, että vanhana popparina laittaisin tällaisen levyn ja kirjan kanteen tangobändin kuvan, mutta kun oli *niin* hyvä kuva!"

sa kuin ehkä hieman Helsinkiin asti. Jazzsoittajat olivat jo menneet muihin hommiin, ja tangobändit olivat ainoana jäljellä. Taso oli niissä hyvin kirjava, eikä se meitä kyllä kiinnostanutkaan.

Ehkä vasta fuusiojazzin myötä 70-luvun alkuvuosina alettiin löytää toisiamme jazzmuusikkojen kanssa, mutta tanssi-bändien ei. Korkeintaan joku poppari meni sellaiseen keikalle, mutta myös nopeasti lähti sieltä pois. Eikä sitä vastaan tullutta osaamistaakaan siis silloin osannut arvostaa, ei lainkaan! Vasta jälkeempäin on oman tyhmyytensä huomannut."

Identiteetin hahmottamista

Millainen näiden julkaisujen vastaanotto on ollut?

"Kirja on hyvin löytänyt yleisönsä, painosta ei vuoden vaihteessa paljoa enää ollut jäljellä. Kaikki nämä julkaisut on otettu Keski-Suomessa oikein hyvin vastaan. Julkistamistilaisuudet ovat onnistuneet hyvin ja näyttävästi. *Yy-kaa-koo* -levy julkistettiin Jazzbar'issa, ja seitsemän jälkeen paikka oli jo aivan täynnä. Tällaiset jutut saavat ihmiset kyllä liikkeelle."

Tällainenhan on varmasti nimenomaan paikallisena kulttuurina erityisen kiinnostavaa. Valtakunnan mediakulttuuria tulee ja menee päivittäin, mutta tällainen on kiinnostavaa toisella tavalla.

"*Sixties*-juttujen buumi on ehkä hieman ohitse, mutta kyllä erityistapahtumille on edelleen oma yleisönsä. Vuokatin *Back to the Sixties* toimii edelleen, vaikka on jonkin verran muutanut muotoaan. Itse organisoin vastaavaa Laukaan Peurungassa ja koetan ottaa siihen jotain syvyyttä. En pelaa pelkällä rautalangalla, eikä nostalgia ole se ykkösjuttu.

Buumin ohimenoon on vaihtanut sekin, ettei niitä kulttuurisen aktiiveja bändejä siltä ajalta ole kuin ihan muutama. Loput ovat enemmän kootut teokset -pohjalta, tai kertaprojekteja. Jonkun muusikon vuosijuhliin kootulla kokoontumisajolla on markkinat imetty nopeasti, ja ehkä onkin niin, että paikallisempana tapahtu-

mana tällainen toimii paremmin.”

Olin mainitussa julkistamistilaisuudessa paikalla, ja siellä oli varmaan suurin osa sellaista yleisöä, joka ei vastaavaa muuten harrasta.

”Olihan se käsin kosketeltavaa tunnelmaa. Esimerkiksi nykyisin Hämeenlinnassa asuva **Mauno Göös**, joka on tehnyt muutaman levytyksen 60-luvun puolivälissä, ei ole laulanut julkisesti pariinkymmeneen vuoteen ja tuli sinne laulamaan yhden laulun. Hän soitteli etukäteen useasti, tuli ja lauloi, kertoi jonkun jutunkin, ja yleisö ulvoi. Vielä jälkepäin hän soitti minulle muutama kerran ja totesi, että hän pärjää tällä ainakin kaksikymmentä seuraavaa vuotta!”

Identiteettimielessä on tärkeää, että traditio on nyt tallessa. Sitä ei muuten olisi kuin ehkä pieninä ja irrallisina paloina. Tradition arvo nousee näin aivan toisenlaiseksi, kun olemassa oleva jatkumo on tästä todettavissa konkreettisesti.

”Kehitys näkyy tässä niin hyvin: ensin oli rautalanka, johon sitten tuli laulu mukaan, sen jälkeen rock, ja sitten muuta. Uskon, että sama näkyisi muissakin kaupungeissa, jos nauhoja olisi.”

Hämeenlinnastahan on kattavan oloinen bändihistoria olemassa, mutta vain kirja. Vaikka toisaalta olen sitä mieltä, että aiheesta voi paljon kirjoittaaakin, niin musiikin ollessa kysymyksessä parempi kuitenkin on, että on äänite ja sen lisänä tekstiliite. Ilman muuta siitä tulee parempi noin, koska nimenomaan tulee tuo minkä mainitsit, että kuulee miten se kehittyi.

”Nauhoja ei kuitenkaan taida tallessa olla muualla. Meidän onnemmehan on, että meillä oli radiokauppias **Ali Lahti**, joka oli äänittäjäguru ja joka äänitteli magnetofonillaan kaikenlaista: keikka- ja harjoitusnauhoja, soundchekkejä ja radio-ohjelmien kopioita, ja hän on myös tallentanut kaikki nauhansa. Tämähän lienee jo maailmanlaajuisestikin melko ainutlaatuista, että vuonna 1954 äänitetään teräslankanauhurilla suomalaisessa maakunnassa jotain paikallisen

”Kehitys näkyy tässä niin hyvin: ensin oli rautalanka, johon sitten tuli laulu mukaan, sen jälkeen rock, ja sitten muuta.”

Nybergin ensimmäinen bändi oli The Steeples.

yhtyeen keikkaa. Vastahan nauhamagnetofoni kehittyi ääniteteollisuuden käyttöön 40-luvun lopulla.

Tupla-CD pelkällä jazzilla ei olisi kantanut; kyllä rytmimusiikin koko kirjon oli oltava mukana. Uskon, että sitä kautta kokonaisuus avautuu tavalliselle ihmiselle paremmin. Sivutuotteena teimme nyt kaikista Valtiontalon konserttinauhotteista tallenteet Jyväskylän yliopiston kokoelmiin. Kyllä tämä kulttuurikaupungin identiteettiäkin omalla tavallaan kasvattaa.”

Tarinan kokoamista

Kehyskertomus on musiikissakin tärkeä. Sisällöllä pitää olla jokin tarina, ja tässä se on parhaimmillaan. Bändejä on aina ollut ja paljon, mutta jollakin pitää erottua; ilman tarinaa ei ole mahdollisuuksia.

”Melkein jokaisella meistä on vielä muistikuva elävän musiikin tilanteesta. Ja niin kauan kun vielä näin on, peliä ei ole menetetty.”

Miten oma muusikon urasi on kaartunut?

”60-luvun alun kitarabändimme oli The Steeples. Siitä jatkoin eri bändeissä yli 20 vuoden ajan, kunnes 1985 lopetin säännöllisen keikkailun. Olin ollut koko ajan päivätöissä – huonekalualalla – mutta tuolloin soittaminen ei enää tuntunut keventävältä harrastukselta. Keikkailen kyllä edelleen, mutta harkitummin. Olemme saaneet Steeplesinkin aina silloin tällöin keikoille ja ihan levyjäkin tekemään näinä vuosina. Järjestin sitten elämäni muutenkin myymällä osuuteni huonekalufirmassa. Niinpä jäi aikaa soittamisen lisäksi myös näiden historioiden koostamiselle!”

Oletko ollut keskusteluissa jatkoon suhteen tämän projektin tiimoilta?

”Muusikkotaustan omaava jyväskyläläinen yrittäjä **Riku Moilanen** on puhunut kiinnostuksesta hoitaa vastaavaa 70-luvulta eteenpäin. Helppoa se ei tule olemaan. Tässä on joutunut aika paljon satsaamaan siihen, että mistä tämän materiaalin löytäisi, mutta jatkossa ei ongelma olekaan se, vaan se, miten siihen materiaaliin suhtautuisi. Jäsentäminen on iso asia, ja yleensä koko muodon löytäminen. Ei Jäppisen Jussi esimerkiksi uskonut tähän ennen kuin vein hänelle materiaalin – ’eihän se voi kantaa: vanhoja, ehkä kehnostikin soitettuja äänitteitä ja joitain epäskarppeja valokuvia!’ Mutta sitten kun materiaali saatiin jäsenettyä oikealla tavalla, niin kyllähän siitä hyvinkin jotain tuli.”

Nimenomaan Sixties-osassa on jotakin kulttuurihistoriallisesti erityisen arvokasta, koska esimerkiksi Silvery, joka oli valtakunnan tason bändi, ei silti aikanaan levyttänyt. Sitä on murehdittu laajemminkin alan eri yhteyksissä, ja nyt on merkittävää tallennetta kuunneltavana.

”Aika epätavallista oli sekin, että valtakunnan radiossa soitettiin tällaiselta koosteelta parikymmentä minuuttia musiikkia silloin kun tämä tuli ulos. Onhan jo muutamassa yhteydessä pohtien toivottu, että vastaavaa saataisiin aikaan muidenkin alueiden suhteen.”

Jyväskyläläinen Silvery joskus 60-luvulla.

”Tein yksitoista kuukautta töitä ihan sen kuuntelun kanssa, pitkiä päiviä yksin kellarissa.”

saman tien opettaakin. Jyväskylässä on hyvä jazzskene, Äänekosken KeiteleJazzia myöten, ja on myös Blues Live -festivaali. Maan ensimmäisiä oikeita rock-klubeja oli Ilokivi, ja on Rentukkaa, Lutakkoa, Paviljonkia, Jazzbar’ia. Nykyvireydessä on jo vaara, että tulee yltarjontaa. Ravintoloiden ketjuuntuminen on osoittautunut ongelmaksi esimerkiksi Popparin myötä, siinä menetettiin erinomaisesti toiminut kuvio.”

Nyt kun Jyväskylän seutu on tältä osin mittavasti kartoitettu talteen, se näyttää myös historian valossa olleen iso keskuspaikka. Jos ajatellaan kymmeniä vuosia eteenpäin, eikä muualta maasta saada

vastaavia aikaan, saattaa myöhempien aikojen tutkijalle tulla jo käsitys hieman liiankin isosta merkityksestä. Tässäkin mielessä toivoisi intressiä olevan myös muilla tahoilla. Ehkä materiaalia onkin, muttei osata ajatella sitä pitemmälle. Toivottavasti tämä tarinankerronta antaa monenlaisia sysäyksiä.

”Jos muista maakunnista tulee kyselyjä, olen valmis kyllä auttamaan kertomalla kokemuksistani. Kun on tällaisen projektin käynyt läpi alusta loppuun, on siinä paljon oppinut. Nyt kun sukututkimus on jo jonkin aikaa ollut buumi, niin hyvä olisi saada aikaan bänditutkimusbuumi – vaikka vähän pienempikin!”

Tuntuu kyllä, ja jossain määrin tiedänkin, että kaikenlaista on kyllä äänitetty, mutta sen esiinsaanti onkin sitten ihan toinen juttu.

”Ensin täytyisi olla tekijäryhmä. Yksi henkilö ei riitä, ei ainakaan oman toimen ohella, eli kolmen vuoden apuraha pitäisi olla. Minä tein esimerkiksi yksitoista kuukautta töitä ihan sen kuuntelun kanssa, pitkiä päiviä yksin kellarissa. Ja vuodet kultaavat kyllä muistot tässäkin: ’meillä oli *niin* hyvä bändi’, mutta sitten kun jonkun tuollaisen löytäneen äänitteeseen kuuntelee, niin totuus rapisee.” **Toisaalta on muistettava, että fiilis ratkaisee, aina.**

”Kyllä, nimenomaan. Ja muusikkona arvostaa bändin yhtenäisyyden tunnetta – sitä että juuri me saimme jotain yhdessä aikaan. Ja toki tuollaisessa nauhasavotassa tulee esiin myös positiivisia yllätyksiä, että ’oliko tuokin noin hyvä!?’ Mutta esimerkiksi YLEn äänitteissä

kuulee selvästi, ettei niitä studioita ollut sellaiseen taltiointiin tehty, eikä äänittäjillä ollut minkäänlaista otetta siitä musiikista; puhuttiin ihan eri kieltä.

Sama oli musiikinopetuksen suhteen; ei meidän sukupolvi koskaan ole keskustellut musiikinopettajan kanssa samalla kielellä. Meillä oli aina opettajana vanhempi nainen, joka soitti harmonia. Eli kaikki meidän ’oma’ musiikki on korva-kuulolta vedettyä. Eikä seuraavakaan sukupolvi päässyt siihen vielä koulussa; vasta 70-luvun lopulla alkoi siinä suhteessa tapahtua jotakin.”

Minun kouluajanani [60-luvulla] se musiikki alkoi jotenkin olla opettajalle jo sentään edes olemassa, mutta teidän aikana sille nutturapäälle oikeastaan ei.

”Jyväskylässä alkoi 70-luvun puolivälissä tapahtua ensin voimakkaasti Yliopiston puolella, tuli näitä Fyrralyyran kavereita sinne, ja ne alkoivat